

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
 ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«Погоджено»

Директор навчально-наукового
інституту економіки та управління

_____ В. П. Клочан
« _____ » _____ 2018 р.

«Затверджую»

Перший проректор

_____ Д. В. Бабенко
« _____ » _____ 2018 р.

Декан обліково-фінансового
факультету

_____ О. М. Вишневська
« _____ » _____ 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з нормативної дисципліни «Банківська система»
 шифр за ОПІ – ПІ 13
 для здобувачів вищої освіти денної форми навчання (4 курс)
 на 2018-2019 навчальний рік
 Галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво»
 Напрямок підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»
 Кваліфікація бакалавр з фінансів

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Курс – 4

Семестр – 7,8

Всього годин – 180 год./ 6,0 кред.

з них:

лекцій – 60 год./ 2,0 кред.

практичних – 60 год./ 2,0 кред.

самостійна робота – 30 год./ 1,0 кред.

курсова робота – 30 год./ 1,0 кред.

Залік у 7 семестрі

Екзамен у 8 семестрі

Миколаїв
2018

Програма відповідає вимогам освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів з фінансів (затверджена 02.02.2010 року Міністерством освіти і науки України).

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування обліково-фінансового факультету ННІ економіки та управління Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № 19 від «13» червня 2018 року

Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
д-р екон. наук, професор Н.М.Сіренко

Робоча програма схвалена науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету ННІ економіки та управління Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № 10 від «15» червня 2018 року

Голова науково-методичної комісії
канд. екон. наук, доцент

Ю.Ю. Чебан

1 АНОТАЦІЯ

Банківська система як інфраструктурний елемент ринкової економіки, що забезпечує рух і перерозподіл ресурсів суспільства в їх грошовому виразі, відіграє важливу роль в організації готівкових та безготівкових розрахунків. Так, саме на комерційні банки покладено функцію мобілізації тимчасово вільних грошових ресурсів і перетворення їх у реальний капітал, здійснюючи різноманітні кредитні, інвестиційні та інші операції.

Дисципліна «Банківська система» вивчає особливості виникнення, формування, розвитку, функціонування та державного регулювання банківської системи в цілому, а також її структурних компонентів, зокрема, Національного банку України та банків другого рівня.

SUMMARY

The banking system as the infrastructure elements of a market economy that provides movement and redistribution of society's resources in terms of money plays an important role in the organization of cash and cashless payments. Yes, it is the commercial banks entrusted with the function of mobilizing temporarily free money resources and turn them into real capital, carrying out various credit, investment and other operations.

The course «Banking system» examines features of origin, formation, development, operation and state regulation of the banking system as a whole and its structural components, including the National Bank of Ukraine and the second-tier banks.

2 ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань – 0305 «Економіка та підприємництво»

Напрямок підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»

Освітній ступінь – «Бакалавр»

Нормативна / вибіркова – **нормативна**

Семестр – 7,8

Кількість кредитів ECTS – 6,0

Кількість модулів – 2

Кількість змістових модулів – 3

Загальна кількість годин – 180 год.

Види освітньої діяльності та види навчальних занять, обсяг годин:

лекції – 60 год.

практичні заняття – 60 год.

самостійна робота – 30 год.

Курсова робота – 30 год.

Форми підсумкових контрольних заходів – залік у 7 семестрі
екзамен у 8 семестрі
курслова робота у 8 семестрі

3 МЕТА, ЗАВДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є формування системи знань у сфері теоретико-методичних і організаційно-правових засад функціонування банківської системи, її ролі в економічному розвитку країни.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- вивчення змісту, завдань та функцій комерційного банку;
- аналіз методів здійснення банківських операцій та надання банківських послуг;
- вирішення питань організації роботи із основних напрямків банківської діяльності, виконувати банківські операції;
- аналізування стану кредитоспроможності позичальника та рівня фінансової стійкості банку.

Об'єктом дослідження дисципліни є банківська система України в умовах розвитку ринкових відносин.

Предметом дослідження дисципліни є діяльність комерційних банків, що пов'язана із здійсненням операцій та наданням послуг юридичним і фізичним особам.

Вивчивши курс здобувач вищої освіти повинен знати:

- основні характерні риси сучасної банківської системи України, цілі, функції та принципи функціонування її окремих ланок;
- економічний зміст та механізми здійснення базових банківських операцій та надання банківських послуг;
- методичні підходи до проведення аналізу банківської діяльності;
- показники, які характеризують фінансовий стан банку; економічний зміст нормативів банківської діяльності;
- порядок здійснення регулювання, нагляду та контролю банківської діяльності;
- основи використання фінансових методів та важелів у системі фінансової безпеки банків.

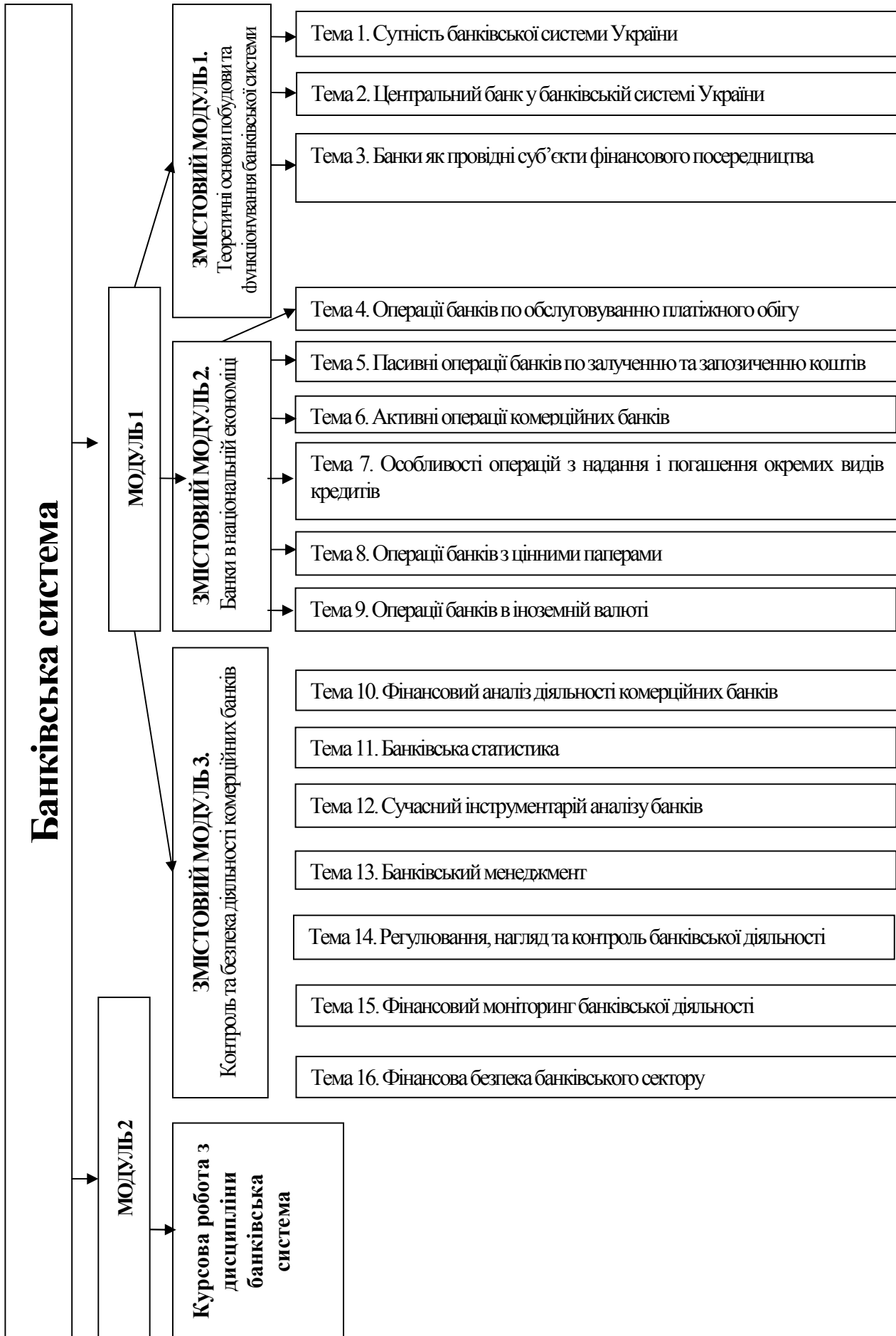
Вивчивши курс здобувач вищої освіти повинен вміти:

- оцінювати діяльність комерційного банку за різними напрямками;
- забезпечувати раціональне використання банківських ресурсів;
- аналізувати особливості взаємодії банківської системи з міжнародними фінансовими організаціями;
- виділяти напрями забезпечення стабільності банківської системи;
- пояснити механізм дії та основні етапи забезпечення фінансової безпеки та фінансової стійкості комерційних банків.

4 МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ ДИСЦИПЛІН

Гроші і кредит	Фінанси	Фінанси підприємств	Макроекономіка
Кредитування підприємств	Банківська система		Інвестування
Облік у банках	Інвестиційне кредитування	Банківські операції	Аудит банківської діяльності

5 СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

6 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

6.1 Загальний розподіл годин і кредитів

У відповідності до навчального плану напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» курс дисципліни «Банківська система» вивчається здобувачами вищої освіти протягом 7 і 8 семестрів (4 курс). Курс складається із 180 годин / 6,0 кред. занять та включає два модулі:

- модуль 1, який містить 3 змістові модулі, у т. ч. теоретичний курс (лекції) – 60 год. / 2,0 кред., практичні заняття – 60 год. / 2,0 кред., самостійна робота – 30 год. / 1,0 кред.;

- модуль 2 передбачає підготовку курсової роботи – 30 год. / 1,0 кред.

У 7 семестрі здобувачі вищої освіти складають залік.

По завершенні курсу передбачено екзамен та курсова робота (у 8 семестрі).

Види занять	Загальна кількість годин/кредитів	Аудиторна кількість годин
Лекції	60 / 2,0	60
Практичні	60 / 2,0	60
Самостійна робота	30 / 1,0	-
Курсова робота	30 / 1,0	-
Разом по курсу	180 / 6,00	120

З дисципліни «Банківська система» систематично проводиться поточний контроль знань здобувачів вищої освіти шляхом виконання модульних контрольних робіт та перевіряється виконання самостійної роботи.

6.2 Склад, обсяг і терміни виконання модулів

Модулі (змістові модулі) курсу			Назви тем	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тиж-день	Термін контролю заходу
Найменування	Обсяг, кредит	Сума залікових балів		ЛК	ПЗ	СР		
МОДУЛЬ 1 Змістовий мод модуль 1 Теоретичні основи побудови та функціонування банківської системи	0,50	22-35	1. Сутність банківської системи України	2	2	1	1	1
			2. Центральний банк у банківській системі України	2	2	1	2	2
			3. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва	2	2	1	3	3
МОДУЛЬ 1 Змістовий модуль 2 Банки в національній економіці	2,00	38-65	4. Операції банків по обслуговуванню платіжного обігу	4	4	2	4-5	5
			5. Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів	4	4	2	6-7	7
			6. Активні операції комерційних банків	4	4	2	8-9	9
			7. Особливості операцій з надання і погашення окремих видів кредитів	4	4	2	10-11	11
			8. Операції банків з цінними паперами	4	4	2	12-13	13
			9. Операції банків в іноземній валюті	4	4	2	14-15	15
7 семестр	2,50	60-100	Разом за 1-2 змістові модулі	30	30	15	X	X
МОДУЛЬ 1 Змістовий модуль 3 Контроль та безпека діяльності комерційних банків	2,50	36-60	10. Фінансовий аналіз діяльності комерційних банків	5	5	3	1-3	3
			11. Банківська статистика	5	5	2	3-5	5
			12. Сучасний інструментарій аналізу банків	4	4	2	6-7	7
			13. Банківський менеджмент	4	4	2	8-9	9
			14. Регулювання, нагляд та контроль банківської діяльності	4	4	2	10-11	11
			15. Фінансовий моніторинг банківської діяльності	4	4	2	12-13	13
8 семестр	2,50	36-60	Разом за 3 змістовий модуль	30	30	15	X	X
	1,0	60-100	Курсова робота	X	X	30	X	X
Разом (8 семестр)				30	30	45	X	X
Всього за 1-2 модулі	6,00	X		60	60	60	X	X

6.3 Перелік та короткий зміст лекцій

Лекції традиційні з елементами диспуту, з використанням мультимедійного обладнання для презентації (60 год.).

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи побудови та функціонування банківської системи

Тема 1. Сутність банківської системи України.

Сутність банківської системи, принципи її побудови та функції. Загальні та специфічні риси банківської системи. Фактори впливу на організаційну структуру та нормативно-правове регулювання банківської системи. Банківська система Великої Британії. Банківська система Франції. Банківська система США. Банківська система Швейцарії. Механізм функціонування банківської системи України. Особливості становлення та розвитку банківської справи в Україні та світі.

Тема 2. Центральний банк у банківській системі України.

Історичні аспекти виникнення центральних банків. Види форм власності центральних банків. Моделі взаємовідносин та взаємозв'язків між центральними банками та існуючими гілками влади. Функції центральних банків. Правовий статус Національного банку України. Основні засади, напрями та мета грошово-кредитної політики. Методи грошово-кредитної політики. Функції Національного банку України. Основні операції Національного банку України. Структура Національного банку України. Порядок формування та повноваження ради національного банку. Методи регулювання обсягу грошової маси. Регулювання грошово-кредитного ринку. Сутність поняття «норма обов'язкового резерву». Грошова база в Україні. Загальні засади функціонування платіжних систем в Україні.

Тема 3. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва.

Види фінансових посередників. Сутність поняття «банк». Класифікація комерційних банків. Створення, державна реєстрація, ліцензування діяльності та реорганізація банків. Види банківських послуг. Функції комерційних банків. Види банківських операцій. Пасивні банківські операції. Активні банківські операції. Комісійні банківські операції. Інші послуги комерційних банків. Позабалансові операції комерційних банків. Принципи функціонування комерційних банків. Статут комерційного банку. Типова організаційна структура комерційного банку. Мета діяльності комерційного банку. Джерела доходів та витрати комерційного банку.

Змістовий модуль 2. Банки в національній економіці

Тема 4. Операції банків по обслуговуванню платіжного обігу.

Поняття та види грошових розрахунків. Види та способи платежу. Форми безготівкових розрахунків. Види банківських рахунків та порядок їх відкриття. Сутність та види міжбанківських кореспондентських відносин. Призначення рахунків «Лоро» та «Ностро». Організація готівкових грошових розрахунків. Штрафні санкції за порушення норм з регулювання обігу готівки.

Тема 5. Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів.

Сутність поняття «капітал банку». Класифікація комерційного капіталу банку. Форми здійснення пасивних операцій комерційного капіталу банку. Власний капітал комерційного капіталу банку та його функції. Джерела формування капіталу банку. Фактори впливу на розмір власного капіталу комерційного капіталу банку. Склад регулятивного капіталу комерційного банку. Сутність поняття «залучений капітал банку». Види депозитів (вкладів). Сутність операцій РЕПО. Методи визначення кількості днів для розрахунків відсотків за депозитом. Нарахування процентів за простими та складними відсотками. Особливості управління банківськими ресурсами.

Тема 6. Активні операції комерційних банків.

Сутність поняття «банківський кредит». Класифікація кредитів комерційного банку. Сутність та признання кредитного договору. Основні положення типових кредитних угод. Сутність поняття «кредитний ризик» та методи управління ним. Форми забезпечення кредитів. Сутність поняття «кредитоспроможність позичальника». Групи позичальників за методикою Національного банку України. Показники оцінки фінансового стану юридичної особи. Показники оцінки фінансового стану позичальника-комерційного банку. Основні етапи процесу кредитування. Методи визначення кількості днів для розрахунків відсотків за кредитом. Особливості формування та використання резерву на покриття можливих втрат за позиками комерційних банків. Категорії позичальників.

Тема 7. Особливості операцій з надання і погашення окремих видів кредитів.

Методи кредитування клієнтів банку. Види кредитних ліній. Форми позичкового рахунку. Кредити, пов'язані з вексельним обігом. Кредити під заставу цінних паперів. Іпотечний кредит. Лізинговий кредит. Сільськогосподарський кредит. Споживчий кредит. Консорціумний кредит.

Тема 8. Операції банків з цінними паперами.

Види фінансових інвестицій. Об'єкти та джерела ресурсів довгострокового кредитування. Типи проектного фінансування. Види цінних паперів в Україні. Напрями здійснення операцій з цінними паперами комерційними банками в Україні. Особливості обігу та торгівлі цінними паперами. Депозитарна діяльність комерційного банку на ринку цінних паперів. Випуск простих та привілейованих акцій. Емісія банківських облігацій. Основні відмінності між банківським кредитуванням та інвестиціями. Поняття «премії» та «дисконту». Ризики банківських інвестицій. Види посередницьких операцій на фондовому ринку.

Тема 9. Операції банків в іноземній валюті.

Сутність поняття «зовнішньоекономічний контракт». Сутність та види котирувань валюти. Форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності. Сутність та види інкасо. Форми кредитування експортно-імпортних угод. Види валют. Сутність поняття «валютна позиція банку».

Змістовий модуль 3. Контроль та безпека діяльності комерційних банків

Тема 10. Фінансовий аналіз діяльності комерційних банків.

Мета, об'єкт та суб'єкти фінансового аналізу діяльності комерційних банків. Напрями та завдання фінансового аналізу діяльності комерційних банків. Групи та перелік показників фінансового аналізу діяльності комерційних банків. Особливості аналізу фінансового стану комерційних банків. Склад активів та пасивів комерційного банку. Вертикальний фінансовий аналіз діяльності комерційних банків. Коефіцієнтний аналіз діяльності комерційних банків. Особливості аналізу фінансових результатів комерційних банків. Складові ефективності діяльності комерційних банків. Абсолютні та відносні показники ефективності діяльності комерційних банків. Методи та напрями аналізу ефективності діяльності комерційних банків. Економічні нормативи діяльності комерційних банків. Ліквідність комерційних банків. Спеціальні вимоги щодо діяльності комерційних банків. Формування та дотримання комерційними банками обов'язкових резервів.

Тема 11. Банківська статистика.

Предмет, об'єкт, метод і завдання банківської статистики. Статистка ресурсів комерційних банків. Аналіз динаміки, обсягу та структури пасивів комерційних банків у абсолютному та відносному вираженні. Напрями управління активами. Система статистичних показників кредитної діяльності. Групи кредитних операцій за кредитним ризиком. Методи аналізу активів банку. Статистка доходів і витрат банку. Дохідність комерційного банку та її показники. Методи статистичного аналізу доходів і витрат. Статистичне забезпечення управління витратами банку. Фактори, що впливають на прибуток банку. Прибутковість комерційного банку. Напрями та методи аналізу прибутку та прибутковості комерційного банку.

Тема 12. Сучасний інструментарій аналізу банків.

Об'єкти аналізу та управління. Стратегії управління активами та пасивами банку. Види управління комерційним банком. Аналіз банківського ризику та контроль за ним. Сутність декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу банку. Факторний аналіз ефективності діяльності банку. Показник GAP як індикатор чутливості балансу. Методи управління кредитним ризиком. Нормативи відрахувань до резерву під кредитні ризики. Аналіз дюрації та імунізація балансу банку. Управління валютним ризиком банку. Класифікація методів управління валютною позицією комерційного банку. Стратегії максимізації прибутку.

Тема 13. Банківський менеджмент.

Сутність поняття «банківський менеджмент». Об'єкти, суб'єкти та принципи банківського менеджменту. Функції та завдання банківського менеджменту. Види завдання банківського менеджменту. Інструменти фінансового банківського менеджменту. Сфери організаційного банківського менеджменту. Організація контролю банківської діяльності. Процес управління інформаційними технологіями. Організація ефективних систем безпеки захисту інформації. Інформаційний аудит та інформаційний моніторинг діяльності комерційного банку.

Тема 14. Регулювання, нагляд та контроль банківської діяльності.

Банківське регулювання, банківський нагляд та банківський контроль. Адміністративне та індикативне банківське регулювання. Складові системи банківського нагляду. Стандарти Базельського комітету з питань банківського нагляду. Фінансові інструменти та методи державного регулювання банківської діяльності в Україні.

Тема 15. Фінансовий моніторинг банківської діяльності.

Сутність поняття «фінансовий моніторинг». Суб'єкти первинного та державного фінансового моніторингу. Напрями забезпечення якості фінансового моніторингу. Сутність та засоби легалізації доходів.

Тема 16. Фінансова безпека банківського сектору.

Структура фінансової безпеки держави. Фінансова безпека окремого банку. Види загроз безпеки комерційного банку. Методичний інструментарій забезпечення фінансової безпеки банків. Сутність та основні завдання фінансової безпеки банків. Моральні ризики в банківській діяльності.

ПЛАН ЛЕКЦІЙ

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи побудови та функціонування банківської системи

ПЛАН ЛК №1. Тема 1. Сутність банківської системи України (2 год).

1. *Банківська система: сутність, принципи побудови та функції.*
2. *Організація і функціонування провідних банківських систем зарубіжних країн.*
3. *Становлення та розвиток банківської системи України.*
4. *Еволюція банківської справи.*

ПЛАН ЛК №2. Тема 2. Центральний банк у банківській системі України (2 год.)

1. *Центральні банки в зарубіжних країнах.*
2. *Національний банк України та грошово-кредитна політика.*
3. *Система електронних платежів Національного банку України (СЕП).*

ПЛАН ЛК №3. Тема 3. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва (2 год.)

1. *Фінансові посередники на грошовому ринку.*
2. *Сутність поняття «банк». Види комерційних банків.*
3. *Функції банків, види банківських операцій.*
4. *Порядок реєстрації комерційного банку та ліцензування його діяльності.*

Змістовий модуль 2. Банки в національній економіці

ПЛАН ЛК №4-5. Тема 4. Операції банків по обслуговуванню платіжного обігу (4 год.)

1. *Основи організації грошових розрахунків та порядок оформлення розрахункових документів.*
2. *Форми безготівкових розрахунків та їх характеристика.*
3. *Порядок відкриття рахунків у банках.*
4. *Організація готівкових грошових розрахунків.*

ПЛАН ЛК №6-7. Тема 5. Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів (4 год.)

1. *Капітал комерційного банку, його склад та структура.*
2. *Власний капітал комерційного банку та його формування.*
3. *Залучений капітал комерційного банку та його характеристика.*
4. *Управління залученим капіталом комерційного банку.*

ПЛАН ЛК № 8-9. Тема 6. Активні операції комерційних банків (4 год.)

1. *Поняття банківського кредиту та його класифікація.*
2. *Кредитна угода та етапи процесу кредитування.*
3. *Способи нарахування відсотків за кредитом.*
4. *Формування та використання резерву на покриття можливих втрат за позиками комерційних банків.*

ПЛАН ЛК № 10-11. Тема 7. Особливості операцій з надання і погашення окремих видів кредитів (4 год.)

1. *Методи кредитування клієнтів банку.*
2. *Форми позичкового рахунку.*
3. *Окремі види кредитних операцій.*

ПЛАН ЛК № 12-13. Тема 8. Операції банків з цінними паперами (4 год.)

1. *Поняття та види банківських інвестицій.*
2. *Діяльність комерційного банку на ринку цінних паперів.*
3. *Посередницькі операції комерційного банку на фондовому ринку.*

ПЛАН ЛК № 14-15. Тема 9. Операції банків в іноземній валюті (4 год.)

1. *Організація розрахунків в іноземній валюті по зовнішньоекономічних угодах.*
2. *Фінансування експортно-імпортних угод.*
3. *Посередницькі операції комерційного банку з іноземною валютою.*

Змістовий модуль 3. Контроль та безпека діяльності комерційних банків

ПЛАН ЛК № 1-3. Тема 10. Фінансовий аналіз діяльності комерційних банків (5 год.)

1. *Сутність фінансового аналізу діяльності комерційних банків.*
2. *Аналіз фінансового стану банків.*
3. *Аналіз фінансових результатів діяльності банків.*

- 4. Аналіз ефективності діяльності комерційних банків.*
- 5. Економічні нормативи регулювання діяльності комерційних банків.*

ПЛАН ЛК № 3-5. Тема 11. Банківська статистика (5 год.)

- 1. Предмет, метод і завдання банківської статистики.*
- 2. Статистика ресурсів комерційного банку.*
- 3. Статистика доходів і витрат банку.*

ПЛАН ЛК № 6-7. Тема 12. Сучасний інструментарій аналізу банків (4 год.)

- 1. Стратегії та моделі управління активами і пасивами банку.*
- 2. Декомпозиційний аналіз прибутковості власного капіталу банку.*
- 3. Показник GAP як індикатор чутливості балансу.*
- 4. Аналіз дюрації та імунізація балансу банку.*
- 5. Стратегії управління валютним ризиком банку.*

ПЛАН ЛК № 8-9. Тема 13. Банківський менеджмент (4 год.)

- 1. Основи банківського менеджменту.*
- 2. Банківський менеджмент за спрямуванням управлінських рішень.*
- 3. Організація контролю банківської діяльності.*
- 4. Процес управління інформаційними технологіями та організація ефективних систем безпеки захисту інформації.*

ПЛАН ЛК № 10-11. Тема 14. Регулювання, нагляд та контроль банківської діяльності (4 год.)

- 1. Основи регулювання, нагляду та контролю банківської діяльності.*
- 2. Особливості розробки стандартів Базельського комітету з питань банківського нагляду.*
- 3. Фінансовий механізм державного регулювання банківської діяльності в Україні.*

ПЛАН ЛК № 12-13. Тема 15. Фінансовий моніторинг банківської діяльності (4 год.)

- 1. Поняття та структура функціонування системи фінансового моніторингу в Україні. Суб'єкти первинного та державного фінансового моніторингу.*
- 2. Сутність та засоби легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом та відмивання грошей.*
- 3. Міжнародне регулювання боротьби з відмиванням грошей.*

ПЛАН ЛК № 14-15. Тема 16. Фінансова безпека банківського сектору (4 год.)

- 1. Сутність фінансової безпеки банківського сектору.*
- 2. Методичний інструментарій забезпечення фінансової безпеки банків.*
- 3. Моральні ризики й асиметрія інформації в банківській діяльності та методи їх мінімізації.*

6.4 Перелік та план практичних занять

За визначеними темами практичних занять (табл. 6.4.1) передбачено використання АВС SCROOGE-III в навчально-науковій лабораторії «Навчальний банк».

Таблиця 6.4.1 **Види робіт на практичних заняттях в навчально-науковій лабораторії «Навчальний банк»**

Дисципліна	Курс, семестр	Змістовий модуль	Вид роботи
6.030508 «Фінанси і кредит»			
Банківська система	4 курс, 7 семестр	Операції банків по обслуговуванню платіжного обігу	Опрацювання основних форм готівкових та безготівкових розрахунків, відкрити поточні рахунки в АВС SCROOGE-III
		Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів	Ознайомлення з порядком відкриття депозитного рахунку фізичних та юридичних осіб. Розглянути особливості нарахування відсотків за депозитом в АВС SCROOGE-III.
		Активні операції комерційних банків	Ознайомлення з порядком відкриття кредитного рахунку фізичних та юридичних осіб. Розглянути особливості нарахування відсотків за кредитом в АВС SCROOGE-III.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи побудови та функціонування банківської системи

ПЛАН ПЗ №1. Тема 1. Сутність банківської системи України (2 год).

- 1) усне опитування (3-5 балів);
- 2) тести (5 балів).

Питання для опитування:

1. Сутність банківської системи.
2. Функції банківської системи як самостійної економічної структури.
3. Специфічні риси банківської системи.
4. Скільки рівнів має банківська система і що це за рівні?
5. Зародження перших відносин банківського характеру.
6. Започаткування банківської справи у Європі.

7. Розвиток банківської системи України в радянські часи.

8. Сутність принципу централізованого банківського управління кредитною системою.

ПЛАН ПЗ №2. Тема 2. Центральний банк у банківській системі України (2 год.)

1) усне опитування (3-5 балів);

2) тести (5 балів).

Питання для опитування:

1. Особливості виникнення перших центральних банків.

2. Функції центральних банків країн ринкового типу.

3. Правовий статус та функції Національного банку України.

4. Організаційна структура Національного банку України.

5. Види операцій Національного банку України.

6. Сутність грошово-кредитної політики.

7. Розкрийте зміст емісійної функції центрального банку.

8. Інструменти регулювання грошово-кредитного ринку.

9. Розкрийте основні інструменти, які в сучасних умовах забезпечують реалізацію грошово-кредитної політики Національного банку України.

10. Які дії Національного банку України спрямовані на контроль за діяльністю комерційних банків?

11. Розкрийте сутність того методу регулювання кредитно-грошових відносин, який пов'язаний з визначенням і зміною норми обов'язкових ресурсів.

12. Що являє собою облікова ставка і як вона використовується центральним банком?

ПЛАН ПЗ №3. Тема 3. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва (2 год.)

1) модульна контрольна робота №1 за 4 варіантами;

2) усне опитування (3-5 балів);

3) тести (5 балів).

Питання для опитування:

1. Які організації та заклади відносяться до фінансових посередників.

2. Чому банки відіграють ключову роль серед інших фінансових посередників.

3. Місце і роль комерційного банку у банківській системі.

4. Охарактеризуйте банки за видами діяльності.

5. Принципи діяльності комерційних банків.

6. Операції, що здійснюються комерційними банками.

7. Порядок реєстрації комерційних банків.

8. Порядок ліцензування діяльності комерційних банків.

9. Організаційна структура комерційного банку.

10. Фінансування доходів та витрат комерційного банку.

Змістовий модуль 2. Банки в національній економіці

ПЛАН ПЗ №4-5. Тема 4. Операції банків по обслуговуванню платіжного обігу (4 год.)

- 1) усне опитування (3-5 балів);
- 2) тести (5 балів);
- 3) задачі (2 бали).

4) практична ситуація у Навчальному банку (опрацювання основних форм готівкових та безготівкових розрахунків, розглянути порядок відкриття поточних рахунків в АБС SCROOGE-III).

Питання для опитування:

1. Основи організації грошових розрахунків.
2. Порядок оформлення розрахункових документів та особливості їх приймання комерційними банками.
3. Законодавча регламентація форм безготівкових розрахунків.
4. Як проводяться розрахунки платіжними дорученнями?
5. Як проводяться розрахунки платіжними вимогами-дорученнями?
6. Як проводяться розрахунки розрахунковими чеками?
7. У чому суть розрахунків акредитивами?
8. Які переваги розрахунків векселями?
9. Порядок відкриття рахунків у банках.
10. Сутність міжбанківських кореспондентських відносин.
11. Законодавча регламентація організації готівкових розрахунків.
12. В чому полягає призначення рахунків «Лоро» та «Ностро»?

ПЛАН ПЗ №6-7. Тема 5. Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів (4 год.).

- 1) усне опитування (3-5 балів);
- 2) тести (5 балів);
- 3) задачі (2 бали).

4) практична ситуація у Навчальному банку (ознайомлення з порядком відкриття депозитного рахунку фізичних та юридичних осіб та особливостями нараховування відсотків за депозитом).

Питання для опитування:

1. Склад та характеристика ресурсів комерційного банку.
2. Поняття власного капіталу.
3. Особливості формування власного капіталу комерційного банку.
4. Охарактеризуйте функції власного капіталу банку.
5. Назвіть складові регулятивного капіталу банку.
6. Характеристика залученого капіталу комерційного банку.
7. Назвіть джерела формування залучених коштів банків.
8. Порядок здійснення депозитних операцій комерційного банку.
9. За якими ознаками класифікують депозити банківських установ?
10. Особливості розрахунку процентів за простими та складними відсотками.

ПЛАН ПЗ №8-9. Тема 6. Активні операції комерційних банків (4 год.).

1) усне опитування (3-5 балів);

2) тести (5 балів);

3) задачі (2 бали).

4) практична ситуація у Навчальному банку (ознайомлення з порядком відкриття кредитного рахунку фізичних та юридичних осіб та особливостями нарахування відсотків за кредитом).

Питання для опитування:

1. Сутність поняття «банківський кредит».

2. Класифікація банківських кредитів.

3. Основні етапи процесу кредитування.

4. Умови та порядок укладення кредитних угод.

5. Засоби захисту від кредитного ризику.

6. Які виділяють методи управління кредитним ризиком банку?

7. Способи нарахування відсотків за кредитами.

8. Особливості формування резерву на покриття можливих збитків за позиками банків.

9. Дайте визначення поняттю «кредитоспроможності» позичальника.

ПЛАН ПЗ №10-11. Тема 7. Особливості операцій з надання і погашення окремих видів кредитів (4 год.).

1) усне опитування (3-5 балів);

2) тести (5 балів);

3) задачі (2 бали).

Питання для опитування:

1. Методи кредитування клієнтів банку.

2. Форми позичкових рахунків.

3. Кредити, пов'язані з вексельним обігом.

4. Кредити під заставу цінних паперів.

5. Обґрунтуйте сутність іпотечного кредитування. Назвіть його основні особливості.

6. Дайте визначення лізингу як кредитної операції банку. Назвіть основні переваги лізингу для банків та позичальників. Сільськогосподарське кредитування.

7. У чому полягає роль споживчого кредитування? На яких основних умовах здійснюється споживче кредитування?

8. Консорціумне кредитування.

ПЛАН ПЗ №12-13. Тема 8. Операції банків з цінними паперами (4 год.)

1) усне опитування (3-5 балів);

2) тести (5 балів);

3) задачі (2 бали).

Питання для опитування:

1. Поняття та види банківських інвестицій.

2. Визначте роль і значення банків на ринку цінних паперів.

3. Охарактеризуйте види діяльності банків на ринку цінних паперів.
4. Цілі банку при випуску акцій та їх характеристика.
5. Боргові цінні папери, які випускає банк, їх характеристика та особливості емісії.
6. Формування та управління портфелем цінних паперів банку.
7. Дайте характеристику кожному типу портфеля цінних паперів українських банків.
8. Розкрийте сутність інвестиційного ризику, пов'язаного з вкладенням коштів у цінні папери.
9. Назвіть основні методи управління ризиками в практиці інвестиційної діяльності банків з цінними паперами. Охарактеризуйте їх.
10. Охарактеризуйте професійну діяльність банків на фондовому ринку.

ПЛАН ПЗ №14-15. Тема 9. Операції банків в іноземній валюті (4 год.).

- 1) модульна контрольна робота №2 за 4 варіантами;
- 2) усне опитування (3-5 балів);
- 3) тести (5 балів);
- 4) задачі (2 бали).

Питання для опитування:

1. Поняття зовнішньоекономічного контракту.
2. Котирування валюти. Крос-курс.
3. Форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності.
4. Особливості кредитування експортно-імпортних угод.
5. Посередницькі операції банків з іноземною валютою.
6. Поняття іноземної валюти та валютних операцій.
7. Види валютної позиції банку та їх характеристика.
8. Характеристика довгої валютної позиції.
9. Характеристика короткої валютної позиції.
10. Характеристика індивідуальної валютної позиції.
11. Ризики банків, які виникають при відкритій валютній позиції.

Змістовий модуль 3. Контроль та безпека діяльності комерційних банків

ПЛАН ПЗ №1-3. Тема 10. Фінансовий аналіз діяльності комерційних банків (5 год.)

- 1) усне опитування (3-5 балів);
- 2) тести (5 балів);
- 3) задачі (2 бали).

Питання для опитування:

1. Мета фінансового аналізу діяльності комерційних банків.
2. Напрями та критерії фінансового аналізу діяльності комерційних банків.
3. Структура балансу комерційного банку.
4. Капітал, активи та зобов'язання комерційного банку.
5. Коефіцієнтний аналіз платоспроможності банку.
6. Аналіз прибутків та збитків банку.
7. Аналіз прибутковості банку.

8. Чистий спред та чиста процентна маржа.
9. Аналіз виконання банком економічних нормативів регулювання банківської діяльності.
10. Нормативи капіталу та ліквідності.
11. Порядок формування норми обов'язкового резерв комерційного банку.
12. Поняття ефективності банківської системи.
13. Комплексний аналіз діяльності комерційного банку.

ПЛАН ПЗ №3-5. Тема 11. Банківська статистика (5 год.).

- 1) усне опитування (3-5 балів);
- 2) тести (5 балів);
- 3) задачі (2 бали).

Питання для опитування:

1. Предмет, метод та завдання банківської статистики.
2. Джерела інформації, які використовуються при статистичному дослідженні банківської справи.
3. Поняття, види та функції системи показників банківської справи. Абсолютні та відносні показники.
4. Статистичний аналіз обороту кредитів. Статистичний аналіз ефективності використання кредитів. Статистичне забезпечення побудови економічних нормативів кредитної діяльності комерційних банків.
5. Прогнозування кредитної діяльності банків.
6. Поняття та значення статистичної оцінки кредитоспроможності клієнтів банку.
7. Система показників, які використовуються при аналізі кредитоспроможності.
8. Статистичне забезпечення операцій банку з цінними паперами.
9. Статистичне забезпечення інвестиційної діяльності банків.
10. Статистика ефективності банківської діяльності.

ПЛАН ПЗ №6-7. Тема 12. Сучасний інструментарій аналізу банків (4 год.)

- 1) усне опитування (3-5 балів);
- 2) тести (5 балів);
- 3) задачі (2 бали).

Питання для опитування:

1. Зовнішній аналіз діяльності банку.
2. Внутрішній аналіз діяльності банку.
3. Стратегії управління активами та пасивами банку.
4. Моделі управління активами та пасивами банку.
5. Сутність декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу.
6. Хеджування валютного ризику. Взаємозв'язок хеджування і страхування.
7. Хеджування відсоткового ризику в банку.

ПЛАН ПЗ №8-9. Тема 13. Банківський менеджмент (4 год.)

- 1) усне опитування (3-5 балів);

- 2) тести (5 балів);
- 3) задачі (2 бали).

Питання для опитування:

1. Сутність та специфіка банківського менеджменту.
2. Основні завдання менеджменту в банку, його принципи.
3. Методи управління та інструменти банківського менеджменту.
4. Функції банківського менеджменту.
5. Значення операційного банківського менеджменту.
6. Значення стратегічного банківського менеджменту.
7. Контроль як одна з функцій банківського менеджменту, його зміст значення для ефективного функціонування банку. Види банківського контролю.
8. Організація ефективних систем банківської безпеки.
9. Необхідність проведення інформаційного аудиту та інформаційного моніторингу.

ПЛАН ПЗ №10-11. Тема 14. Регулювання, нагляд та контроль банківської діяльності (4 год.)

- 1) усне опитування (3-5 балів);
- 2) тести (5 балів);
- 3) задачі (2 бали).

Питання для опитування:

1. Назвати особливості регулювання банківської діяльності.
2. Назвати основні складові системи банківського нагляду.
3. Перерахувати основні завдання банківського нагляду.
4. Пояснити роль Базельського комітету з питань банківського нагляду у становленні системи банківського нагляду в Україні.
5. Охарактеризувати існуючу структурну побудову системи банківського нагляду в Україні.
6. Перелічити основні функції Генерального департаменту банківського нагляду НБУ.
7. Як проводиться банківський контроль? Які служби мають повноваження його здійснювати?
8. Фінансовий механізм державного регулювання банківської діяльності: сутність завдання та інструменти.

ПЛАН ПЗ №12-13. Тема 15. Фінансовий моніторинг банківської діяльності (4 год.)

- 1) усне опитування (3-5 балів);
- 2) тести (5 балів).

Питання для опитування:

1. Сутність фінансового моніторингу в Україні.
2. Суб'єкти первинного та державного фінансового моніторингу.
3. Особливості легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.
4. Опишіть процес «відмивання грошей» через фінансову систему.
5. Приклади легалізації злочинних доходів.

6. Основні задачі міжнародної організації Financial Action Task on Money Laundering.

7. Роль комерційних банків у процесі фінансового моніторингу.

8. Функції фінансового моніторингу в банку.

ПЛАН ПЗ №14-15. Тема 16. Фінансова безпека банківського сектору (4 год.)

1) модульна контрольна робота №3 за 4 варіантами;

2) усне опитування (3-5 балів);

3) тести (5 балів).

Питання для опитування:

1. Місце фінансової безпеки у системі фінансової безпеки країни.

2. Ключові характеристики фінансової безпеки банку.

3. Зовнішні та внутрішні загрози діяльності банку.

4. Методи забезпечення фінансової безпеки.

5. Внутрішні та зовнішні інструменти забезпечення фінансової безпеки.

6. Основні завдання фінансової безпеки банків.

7. Причини виникнення моральних ризиків в банківській діяльності.

8. Методи боротьби з моральними ризиками в банківській діяльності.

Заняття на базі філій кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Тема 11. Банківська статистика – Статистичне забезпечення інвестиційної діяльності банків. Статистика ефективності банківської діяльності – 2 год.

Тема 13. Банківський менеджмент – Управління капіталом і дивідендна політика. Управління зобов'язаннями банку. Оцінка діяльності банку та управління дохідністю. Контроль у банківському менеджменті – 2 год.

Візуальне супроводження дисципліни

Лекційні заняття з дисципліни «Банківська система» за шістнадцятьма темами, що вивчаються, супроводжуються презентаціями.

Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

1) Використання Навчального банку при вивченні змістових модулів №4 «Операції банків по обслуговуванню платіжного обігу», №5 «Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів», №6 «Активні операції комерційних банків».

2) Використання фільмотеки кафедри фінансів, банківської справи та страхування для вивчення змістових модулів №1 «Сутність банківської системи України», №2 «Центральний банк у банківській системі України», №3 «Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва».

3) Використання елементів дистанційного навчання за допомогою системи керування дистанційних курсів у середовищі Moodle.

6.5 Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

Тема 1. Сутність банківської системи України (1 год.)

Перші банкірські дома. Банк Англії – центральний банк країни. Центральний банк Франції. Федеральні резервні банки США. Кантональні банки Швейцарії.

Тема 2. Центральний банк у банківській системі України (1 год.)

Оцінка ефективності дій Національного банку України під час фінансових та економічних криз. Особливості рефінансування комерційних банків України. Системи обов'язкового резервування країн світу. Національна система масових електронних платежів. Учасники системи електронних платежів. Виникнення перших центральних банків в світі.

Тема 3. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва (1 год.)

Мінімальний розмір статутного капіталу комерційного банку. Трестові операції комерційних банків. Перелік документів для реєстрації комерційного банку. Статут комерційного банку. Стратегія комерційного банку.

Тема 4. Операції банків по обслуговуванню платіжного обігу (2 год.)

Покритий та непокритий акредитив. Відкличний та безвідкличний акредитив. Інкасування векселя. Перелік рахунків для відкриття поточного рахунку. Розмір штрафних санкцій за порушення законодавства з регулювання обігу готівки.

Тема 5. Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів (2 год.)

Фактори впливу на розмір власного капіталу банку. Складові регулятивного капіталу згідно з Базелем II. Коефіцієнти капіталу та порядок їх розрахунку.

Тема 6. Активні операції комерційних банків (2 год.)

Напрями мінімізації кредитного ризику. Оцінка показників фінансового стану юридичної особи. Безнадійна кредитна заборгованість.

Тема 7. Особливості операцій з надання і погашення окремих видів кредитів (2 год.)

Вексель зі знижкою. Іпотечні облігації на ринку цінних паперів. Прибуток банку від лізингових операцій. Особливості кредитування сільськогосподарських підприємств. Споживчий кредит на поточні цілі. Споживчий кредит на витрати капітального характеру. Відносини між учасниками консорціуму.

Тема 8. Операції банків з цінними паперами (2 год.)

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Облігації внутрішньодержавної позики. Облігації муніципальних позик. Дохідність облігації. Напрями мінімізації ризиків банківських інвестицій.

Тема 9. Операції банків в іноземній валюті (2 год.)

Спеціальні види акредитивів. Види крос-курсів. Валютні опціони та ф'ючерсні контракти. Форвардні валютні угоди.

Тема 10. Фінансовий аналіз діяльності комерційних банків (3 год.)

Структурний аналіз балансу комерційного банку. Вимірювання ефективності діяльності банку. Рейтинг банку за системою CAMEL. Нормативи капіталу, кредитного ризику, інвестування та ліквідності.

Тема 11. Банківська статистика (2 год.)

Співвідношення систем показників статистики, управління та планування банківської діяльності. Найважливіші групування, що використовуються при

аналізі банківської діяльності. Статистичний аналіз обороту кредитів. Статистичний аналіз ефективності використання кредитів. Статистичне вивчення динаміки ефективності. Оцінка ефективності окремих напрямків банківської діяльності та їх ролі у формуванні ефективності банку в цілому.

Тема 12. Сучасний інструментарій аналізу банків (2 год.)

Модель GAP. Модель імунізації. Індикатор чутливості балансу. Нечутливі активи та зобов'язання. Стратегія максимізації прибутку.

Тема 13. Банківський менеджмент (2 год.)

Оцінка достатності і потреб у капіталі. Шляхи залучення додаткового капіталу. Можливості залучення капіталу за рахунок внутрішніх джерел. Проблеми банківських рейтингів.

Тема 14. Регулювання, нагляд та контроль банківської діяльності (2 год.)

Основні принципи ефективного банківського нагляду. Стандарти Базельського комітету з питань банківського нагляду.

Тема 15. Фінансовий моніторинг банківської діяльності (2 год.)

Напрями забезпечення якості фінансового моніторингу. Основні завдання міжнародної організації Financial Action Task on Money Laundering.

Тема 16. Фінансова безпека банківського сектору (2 год.).

Методи звичайного та антикризового управління фінансовою безпекою банку. Можливі форми прояву моральних ризиків для різних банківських продуктів і методи боротьби з ними.

Таблиця 6.5.1 Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

№	Модулі, змістові модулі	Кількість годин	Кількість заходів	Оцінка в балах		Сума балів	
				min	max	min	max
1	2	3	4	5	6	7	8
Модуль 1							
Змістовий модуль 1.							
Обов'язкова							
1	- домашнє завдання	1	2	2	3	4	6
2	- тестування в moodle	1	3	2	3	6	9
3	- доповідь на гуртку	1	1	3	3	3	3
Не обов'язкова							
4	- підготовка презентацій	x	1	2	3	2	3
	Разом	3	x	x	x	15	21
Модуль 1.							
Змістовий модуль 2.							
Обов'язкова							
5	- домашнє завдання	6	4	2	3	8	12
6	- тестування в moodle	6	6	2	3	12	18
Не обов'язкова							
7	- наукова стаття	x	1	5	10	5	10
8	- підготовка тез на конференцію	x	1	4	6	4	6
	Разом	18	x	x	x	29	46
Всього за 7 семестр		15	x	x	x	44	67
Модуль 1.							
Змістовий модуль 3.							
Обов'язкова							
9	- домашнє завдання	5	3	2	3	6	9
10	- робота в moodle	8	7	2	3	14	21
11	- доповідь на гуртку	2	1	2	3	2	3
Не обов'язкова							
12	- наукова стаття	x	1	4	8	4	8
13	- підготовка тез на конференцію	x	1	2	5	2	5
	Всього за 8 семестр	15	x	x	x	28	46
Модуль 2.							
14	Курсова робота, всього в т.ч. за зміст за захист	30	1	60 36 24	100 60 40	60 x x	100 x x
Всього самостійної роботи		60	x	x	x	x	x

Самостійна робота здобувача вищої освіти є однією з форм організації навчання, основною формою оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять за розкладом.

Самостійна робота здобувача вищої освіти в обсязі 60 години (в т.ч. курсова робота – 30 год.) складається з вивчення матеріалу за допомогою підручників, допоміжної літератури, а також підготовки до практичних занять.

6.6 Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

Питання для поточного контролю

Змістовий модуль 1.

1. Особливості виникнення банківської діяльності.
2. Еволюція структури банківської системи.
3. Еволюція банківської діяльності.
4. Теоретична основа, особливості та елементи банківської системи.
5. Скільки рівнів має банківська система і що це за рівні?
6. Визначення, цілі і напрями розвитку вітчизняної банківської системи.
7. Яке правове становище Національного банку України?
8. Які основні функції Національного банку України?
9. Які керівні органи Національного банку України?
10. Розкрийте роль комерційних банків в економічній системі країни.
11. Якою є класифікація комерційних банків?
12. Який порядок створення та реєстрації комерційних банків?
13. Назвіть основні документи, необхідні для реєстрації комерційного банку.
14. Які підстави припинення діяльності комерційного банку?
15. Який порядок ліцензування банків?
16. Які підстави відкликання ліцензій на здійснення банківських операцій?
17. Сутність комерційного банку, мета та задачі банківської діяльності в сучасних умовах перехідної економіки.
18. Поняття про функції банків.
19. Обґрунтуйте необхідність створення центрального банку як основного елементу банківської системи.
20. Які історичні шляхи формування центральних банків?
21. Який склад має Правління НБУ?
22. Які вимоги пред'являються до Голови правління НБУ?
23. Назвіть функції, які виконує Голова Правління НБУ.
24. Вкажіть на повноваження Ради НБУ.
25. Охарактеризуйте активні операції НБУ.
26. Охарактеризуйте пасивні операції НБУ.

Змістовий модуль 2.

1. Активні та пасивні операції банків.
2. Вкажіть особливості кредитних операцій банків.
3. Надайте класифікацію комісійно-посередницьких операцій.
4. Вкажіть особливості операцій з розрахунково-касового обслуговування клієнтів банків.
5. Охарактеризуйте трастові послуги банків та визначте їх види.
6. Ресурси банку, їх склад і структура.
7. Власний капітал банку та механізм його формування.
8. Залучений капітал банку та механізм його формування.
9. Порядок та умови здійснення депозитних операцій банку.

10. Система страхування вкладів населення в банках.
11. Теоретичні основи організації банківського кредитування.
12. Оцінка кредитоспроможності позичальників.
13. Кредитування у вигляді кредитної лінії.
14. Емісійні операції банків.
15. Інвестиційні операції банків з цінними паперами.
16. Організація розрахункових операцій банків в іноземній валюті.
17. Валютна позиція банку, її сутність та види.
18. Фактори, які впливають на виникнення валютної позиції.
19. Порядок визначення загальної відкритої валютної позиції банку.
20. Необхідність, сутність та методи регулювання ризиків відкритої валютної позиції.

Змістовий модуль 3.

1. Визначте сутність поняття «стабільність банківської системи».
2. Назвіть фактори стабільності банківської системи.
3. Назвіть визначення термінам «банківське регулювання» та «банківський нагляд».
4. Вкажіть завдання банківського регулювання та нагляду.
5. Дайте пояснення терміну «банківські ризики».
6. Охарактеризуйте обов'язкові нормативи НБУ.
7. Фінансовий моніторинг.
8. Банківський нагляд: завдання та принципи діяльності.
9. Сутність та специфіка банківського менеджменту.
10. Структурний аналіз дохідності активів.
11. Шляхи оптимізації дохідності банків.
12. Контроль з боку органів державного нагляду та завдання менеджменту.
13. Контроль банківських зловживань.
14. Стратегії управління ліквідністю банку.
15. Рівні управління банком. Вищі органи управління банком.
16. Предмет, метод та завдання банківської статистики.
17. Інформаційне забезпечення статистичного аналізу маркетингової діяльності банку.
18. Статистичний аналіз пасивних операцій комерційного банку.
19. Аналіз структури власних коштів.
20. Аналіз структури залучених коштів.

Питання для підсумкового контролю (залік)

1. Сутність банківської системи, принципи її побудови та функції.
2. Механізм функціонування банківської системи України.
3. Банківські системи провідних зарубіжних країн.
4. Особливості становлення та розвитку банківської справи в Україні та світі.
5. Види форм власності центральних банків.
6. Функції центральних банків.
7. Правовий статус Національного банку України.

8. Система електронних платежів Національного банку України (СЕП).
9. Основні засади, напрями та мета грошово-кредитної політики.
10. Основні інструменти, які в сучасних умовах забезпечують реалізацію грошово-кредитної політики Національного банку України.
11. Основні операції Національного банку України.
12. Поняття «грошової маси» та «грошової бази».
13. Загальні засади функціонування платіжних систем в Україні.
14. Класифікація комерційних банків.
15. Створення, державна реєстрація, ліцензування діяльності та реорганізація банків.
16. Функції комерційних банків.
17. Активні банківські операції.
18. Пасивні банківські операції.
19. Типова організаційна структура комерційного банку.
20. Джерела доходів та витрати комерційного банку.
21. Поняття та види грошових розрахунків.
22. Форми безготівкових розрахунків.
23. Види банківських рахунків та порядок їх відкриття.
24. Сутність та види міжбанківських кореспондентських відносин.
25. Призначення рахунків «Лоро» та «Ностро».
26. Організація готівкових грошових розрахунків.
27. Власний капітал комерційного капіталу банку та його функції.
28. Джерела формування капіталу банку. Фактори впливу на розмір власного капіталу комерційного капіталу банку.
29. Порядок формування та збільшення статутного капіталу банку.
30. Статут комерційного банку.
31. Склад регулятивного капіталу комерційного банку.
32. Сутність поняття «залучений капітал банку». Види депозитів (вкладів).
33. Методи визначення кількості днів для розрахунків відсотків за депозитом.
34. Нарахування процентів за простими та складними відсотками.
35. Сутність поняття «банківський кредит». Класифікація кредитів комерційного банку.
36. Сутність та признавання кредитного договору.
37. Основні положення типових кредитних угод.
38. Сутність поняття «кредитний ризик» та методи управління ним. Форми забезпечення кредитів.
39. Сутність поняття «кредитоспроможність позичальника». Групи позичальників за методикою Національного банку України.
40. Основні етапи процесу кредитування.
41. Методи визначення кількості днів для розрахунків відсотків за кредитом.
42. Види кредитних ліній.
43. Кредити, пов'язані з вексельним обігом.
44. Кредити під заставу цінних паперів.
45. Іпотечний кредит.
46. Лізинговий кредит.

47. Сільськогосподарський кредит.
48. Споживчий кредит. Консорціумний кредит.
49. Види фінансових інвестицій.
50. Об'єкти та джерела ресурсів довгострокового кредитування.
51. Напрями здійснення операцій з цінними паперами комерційними банками в Україні.
52. Депозитарна діяльності комерційного банку на ринку цінних паперів. Випуск простих та привілейованих акцій.
53. Емісія банківських облігацій.
54. Основні відмінності між банківським кредитуванням та інвестиціями.
55. Поняття «премії» та «дисконту». Ризики банківських інвестицій. Види посередницьких операцій на фондовому ринку.
56. Сутність та види котирувань валюти.
57. Форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності.
58. Форми кредитування експортно-імпортних угод.
59. Сутність та види валют.
60. Сутність поняття «валютна позиція банку». Види валютних позицій банку.

Питання для підсумкового контролю (екзамен)

1. Еволюція банківської справи.
2. Порівняльна характеристика одно- та дворівневої банківських систем на прикладах різних країн.
3. Сутність банківської системи та її структура.
4. Особливості побудови банківських систем у різних країнах.
5. Центральний банк, як перший рівень банківської системи.
6. Види банківських установ та їх функції.
7. Характеристика й класифікація банківських операцій.
8. Порядок реєстрації банківських установ.
9. Ліцензування банківської діяльності.
10. Організаційна структура та управління банком.
11. Склад та структура ресурсів банку.
12. Формування власного капіталу банку.
13. Депозитні операції банків.
14. Основи організації грошових розрахунків у народному господарстві.
15. Основи організації безготівкового платіжного обороту.
16. Види платіжних інструментів при здійсненні безготівкових банківських розрахунків.
17. Кореспондентські відносини між банками.
18. Система електронних платежів.
19. Організація касової роботи в установах банків.
20. Суть кредиту, класифікація банківських кредитів.
21. Оцінка кредитоспроможності позичальника.
22. Кредитні ризики. Класифікація кредитів за ступенем ризику.

23. Загальні положення про створення банками резерву на покриття кредитних ризиків.
24. Особливості механізму надання та погашення окремих видів кредитів.
25. Загальна характеристика діяльності банків на ринку цінних паперів.
26. Поняття валюти, валютного курсу, котирування валюти.
27. Основний зміст та мета встановлення кореспондентських відносин.
28. Лізингові операції.
29. Ліквідність та платоспроможність банку.
30. Резервний фонд комерційного банку.
31. Предмет, метод та завдання банківської статистики.
32. Джерела інформації, які використовуються при статистичному дослідженні банківської справи.
33. Система показників, які використовуються при аналізі кредитоспроможності.
34. Напрями та критерії фінансового аналізу діяльності комерційних банків.
35. Структура балансу комерційного банку.
36. Капітал, активи та зобов'язання комерційного банку.
37. Аналіз прибутків та збитків банку.
38. Аналіз прибутковості банку.
39. Сутність декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу.
40. Сутність та специфіка банківського менеджменту.
41. Основні завдання менеджменту в банку, його принципи.
42. Особливості регулювання банківської діяльності.
43. Структурна побудова системи банківського нагляду в Україні.
44. Фінансовий механізм державного регулювання банківської діяльності: сутність завдання та інструменти.
45. Сутність фінансового моніторингу в Україні.
46. Суб'єкти первинного та державного фінансового моніторингу.
47. Особливості легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.
48. Функції фінансового моніторингу в банку.
49. Місце фінансової безпеки у системі фінансової безпеки країни.
50. Ключові характеристики фінансової безпеки банку.
51. Зовнішні та внутрішні загрози діяльності банку.
52. Внутрішні та зовнішні інструменти забезпечення фінансової безпеки.
53. Основні завдання фінансової безпеки банків.
54. Котирування валюти. Крос-курс.
55. Фінансові звіти банку та оцінка його діяльності.
56. Хеджування валютного ризику. Взаємозв'язок хеджування і страхування.
57. Хеджування відсоткового ризику в банку.
58. Система банківського нагляду в Україні.
59. Види банківського контролю.
60. Сутність іпотечного, лізингового, сільськогосподарського, споживчого та консорціумного кредитування.

6.7 Рейтингова оцінка знань з дисципліни та схема поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

Індивідуальні завдання здобувачі вищої освіти виконують самостійно, зокрема передбачено підготовку та публікацію тез на науково-теоретичну конференцію (обсягом 0,125 друк.арк.) та наукових статей (обсягом 0,375 друк. арк.).

№ модуля	Назва змістового модуля	Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
				min	max	min	max
I	Теоретичні основи побудови та функціонування банківської системи	1. Аудиторна робота:					
		- усне опитування	1	2	4	2	4
		- контрольна робота	1	5	10	5	10
		2. Самостійна робота:					
		<i>Обов'язкова</i>					
- домашнє завдання	2	2	3	4	6		
- тестування в Moodle	3	2	3	6	9		
- доповідь на гуртку	1	3	3	3	3		
<i>Індивідуальна</i>							
- підготовка презентації	1	2	3	2	3		
Разом за 1 змістовий модуль						22	35
I	Банки в національній економіці	1. Аудиторна робота:					
		- усне опитування	1	2	4	2	4
		- розв'язок задач	1	2	5	2	5
		- контрольна робота	1	5	10	5	10
		2. Самостійна робота:					
		<i>Обов'язкова</i>					
		- домашнє завдання	4	2	3	8	12
- тестування в Moodle	6	2	3	12	18		
<i>Індивідуальна</i>							
- наукова стаття	1	5	10	5	10		
- тези доповіді	1	4	6	4	6		
Разом за 2 змістовий модуль						38	65
Разом за 1-2 змістові модулі (залік)						60	100
I	Контроль та безпека діяльності комерційних банків	1. Аудиторна робота:					
		- усне опитування	2	1	2	2	4
		- розв'язок задач	1	1	2	1	2
		- контрольна робота	1	5	8	5	8
		2. Самостійна робота:					
		<i>Обов'язкова</i>					
		- домашнє завдання	3	2	3	6	9
- тестування в Moodle	7	2	3	14	21		
- доповідь на гуртку	1	2	3	2	3		
<i>Індивідуальна</i>							
- наукова стаття	1	4	8	4	8		
- тези доповіді	1	2	5	2	5		
Разом за 3 змістовий модуль (екзамен)						36	60
II	Курсова робота, всього, в т.ч.:					60	100
	зміст					36	60
	захист					24	40

Оцінювання здобувачів вищої освіти на екзамені

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	Відмінно	37-40
BC	Добре	31-36
DE	Задовільно	24-30
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	< 24

Шкала оцінювання ECTS

Оцінка ECTS	Визначення	Оцінка в балах	Традиційна оцінка
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	90 – 100	«5»
BC	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	75 – 89	«4»
DE	Задовільно – непогано, але з незначною кількістю недоліків	60 – 74	«3»
EX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як досягти мінімального критерію	35 – 59	«2»
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	1 - 34	«2»

Здобувачі вищої освіти, що набрали менше 60 балів до заліку не допускаються. До складання заліку такі здобувачі вищої освіти можуть бути допущені тільки після того, як наберуть необхідну кількість балів.

Підсумковий контроль знань здійснюється шляхом складання заліку у письмовій формі.

Здобувачі вищої освіти, що набрали менше 36 балів на екзамен не допускаються. До складання екзамену такі здобувачі вищої освіти можуть бути допущені тільки після того, як наберуть необхідну кількість балів. Підсумковий контроль знань здійснюється шляхом складання екзамену по екзаменаційних білетах, які містять два теоретичних питання та одну задачу.

Звільнення здобувача вищої освіти від екзамену можливе тільки за рішенням кафедри при значних успіхах здобувача вищої освіти, за поданням викладача. Для цих здобувачів вищої освіти встановлюється по дисципліні 100 балів.

7. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

1. Про Національний банк України : закон України від 20.05.1991 р. № 679XIV(зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

2. Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні : закон України від 10.12.1997 р. № 710/97-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>

3. Про фінансовий лізинг : закон України 16.12.1997 р. № 723/97-ВР (в новій редакції від 11.12.2003 р. №1381-IV) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>

4. Про банки і банківську діяльність : закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

5. Про обіг векселів в Україні : закон України від 05.04.2001 р. № 2374-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України.– Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>

6. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 р. № 22 [Електронний ресурс] / Національний банк України.– Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>

7. Інструкція про касові операції в банках України : постанова Правління Національного банку України від 01.06.2011 р. № 174 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0790-11>

8. Інструкція про міжбанківський переказ грошей в Україні в національній валюті : постанова Правління Національного банку України від 16.08.2006 р. № 320 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06>

9. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах : постанова Правління Національного банку України від 12.11.2003 р. № 492 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>

10. Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України : постанова Правління Національного банку України від 12.12.2002 р. № 502 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0021-03>

11. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні : постанова Правління Національного банку України від 28.08.01 № 368 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>

12. Положення про валютний контроль : постанова Правління Національного банку України від 08.02.2000 р. № 49 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0209-00>

13. Положення про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на використання іноземної валюти на території України як засобу платежу : постанова Правління Національного банку України 14.10.2004 р. № 483 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1413-04>

14. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами : постанова Правління

Національного банку України від 03.12.2003 р. № 516 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>

15. Положення про порядок формування резерву під операції банків України з цінними паперами : постанова Правління Національного банку України від 02.02.2007 р. № 31 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>

16. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України : постанова Правління Національного банку України 18.06.2003 р. № 255 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0583-03>

17. Косова Т. Д. Банківські операції : навч. посіб. / Т. Д. Косова, О. Р. Циганов. – Донецьк : Норд-Прес ; ДонДУУ, 2008. – 350 с.

18. Кузнецова С. А. Банківська система : навч. посіб. / С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 400 с.

19. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності : підруч. / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. – К. : КНЕУ, 2003. – 600 с.

20. Коваленко В. В. Банківська система України : моногр. / В. В. Коваленко, О. Г. Коренева, К. Ф. Черкашина, О. В. Крухмаль. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 187 с.

21. Коцовська Р. Р. Банківські операції : навч. посіб. / Р. Р. Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – К. : УБС НБУ : Знання, 2010. – 390 с

22. Мороз А. М. Центральний банк та грошово-кредитна політика : підруч. / за ред. А. М. Мороза та М. Ф. Пуховкіної. – К. : КНЕУ, 2005. – 556 с.

23. Онищенко В. О. Економічна безпека банківської діяльності в Україні : моногр. / В. О. Онищенко та ін.; Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. – Полтава : ПолтНТУ, 2011. – 347 с.

24. Пустовійт Р. Ф. Банківська система України в Європейському контексті: генеза, структура, конкурентний потенціал : моногр. / Р. Ф. Пустовійт, В. В. Анісімов та ін. ; за ред. Р. Ф. Пустовійт ; Національний банк України, Університет банківської справи. – К. : УБС НБУ, 2009. – 399 с.

25. Снігурська Л. П. Банківські операції і послуги : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. П. Снігурська ; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К. : МАУП, 2006. – 456 с.

26. Смовженко Т. С. Антикризове управління стратегічним розвитком банку : моногр. / Т. С. Смовженко и др. ; Національний банк України, Університет банківської справи. – К. : УБС НБУ, 2008. – 473 с.

27. Холодна Ю. Є. Центральний банк і грошово-кредитна політика: конспект лекцій / Холодна Ю. Є., Рац О. М. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 130 с.

Робочу програму розробила
канд. екон. наук, доцент

І.В. Баришевська